

รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน**

A Model for Enhancing the Community Strength by Community Colleges**

วชิราภรณ์ สุรธนะสกุล* ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และอัจฉรา ไชยูปถัมภ์
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Vachiraporn Surathanaskul* Sornnate Areesophonpichet and Atchara Chaiyooopatham
Faculty of Education, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคและบทบาท การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 2) วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และองค์ประกอบการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ 3) นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารของวิทยาลัยชุมชน จำนวน 47 คน ผู้ทรงคุณวุฒิของวิทยาลัยชุมชน จำนวน 4 คน ผู้เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยชุมชน จำนวน 233 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ และการจัดประชุมโดยอิงผู้ทรงคุณวุฒิ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามความคิดเห็น ของผู้เกี่ยวข้องโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนที่มีอยู่ใน ระดับมาก และมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการ บุคลากร และเครือข่ายความร่วมมือ รวมทั้ง มีบทบาท 3 ลักษณะ ได้แก่ ตามเป้าหมาย ตามพันธกิจ และตามรูปแบบการจัดการศึกษา 2) องค์ประกอบ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมกัน การเรียนรู้ของชุมชน การมีส่วนร่วม ของชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ ศักยภาพของชุมชน ทุนภูมิสังคม และการบริหารจัดการชุมชน และ 3) รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบไปด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน หลักการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ

คำสำคัญ: รูปแบบ ความเข้มแข็งของชุมชน วิทยาลัยชุมชน

* ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
e-mail: vachiraporns@gmail.com

Abstract

This research aimed to: 1) study and analyze the current states, problems and obstacles as well as roles in enhancing the community strength; 2) analyze and synthesize the concepts and elements for enhancing the strength of the domestic and international community; and 3) to propose a model for enhancing the community strength by the community colleges. The sample included 47 community college administrators, 4 senior experts of community colleges, 233 persons engaged in the community colleges and 14 senior experts who assessed the suitability of the (draft) model. The results revealed the following. 1) The concerned persons viewed that, in the overall picture, all aspects of the current state of community strength enhancement were at the highest level, except the aspect of village philosophers and community leaders, which was at a high level. Obstacles and problems of management, personnel and coordination networks were found; 3 aspects of roles were based on the targets, missions and education management. 2) The elements for enhancing the community strength were the existence of common goals, community learning, community participation, coordination networks, community competence, geo-social capital and community management. 3) The model for enhancing the community strength by the community colleges comprised the principles, objectives, elements and roles for enhancing the community strength, work principles and conditions for success.

Keywords: Model, Community Strength, Community College

บทนำ

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) มุ่งพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและการสร้างสมดุล การพัฒนา ยึดเป้าหมาย คือ คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึงมีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน (National Economic and Social Development Board, 2011) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรม ในสังคมและการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจัดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อให้คนในสังคม อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เป็นหนี้สิน อยู่อย่างพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมให้เกิด การเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนในชุมชน โดยปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนจากการอนุรักษ์ และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในพหุวัฒนธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สนับสนุนให้ คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึง ศักยภาพของทุนภูมิสังคมในชุมชนเป็นหลัก การจัดการตนเองได้ตามบริบทของพื้นที่ และการถ่ายทอด ภูมิปัญญาที่จะช่วยพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพผ่านกลไกของสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 29 ที่ว่า “ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายใน ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธี การสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน” (Ministry of Education, 2003)

วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการศึกษา วิจัย ให้บริการทางวิชาการ ทะนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นและชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพบุคคล ตอบสนองและสอดคล้องต่อความต้องการและการประกอบอาชีพ ของท้องถิ่นและชุมชนซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศ โดยมีหลักการดังนี้ 1) สร้างโอกาสและการเข้าถึง การศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ด้วยกระบวนการจัดการ ศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงผู้เรียนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง 2) ตอบสนองต่อความต้องการ ของท้องถิ่นและชุมชนในเรื่องการศึกษา การฝึกอบรมด้านวิชาการหรือด้านวิชาชีพ 3) ร่วมมือกับสถาบัน อุดมศึกษาในการศึกษาต่อในระดับปริญญาของนักศึกษา 4) ร่วมมือกับสถานศึกษา สถานประกอบการ

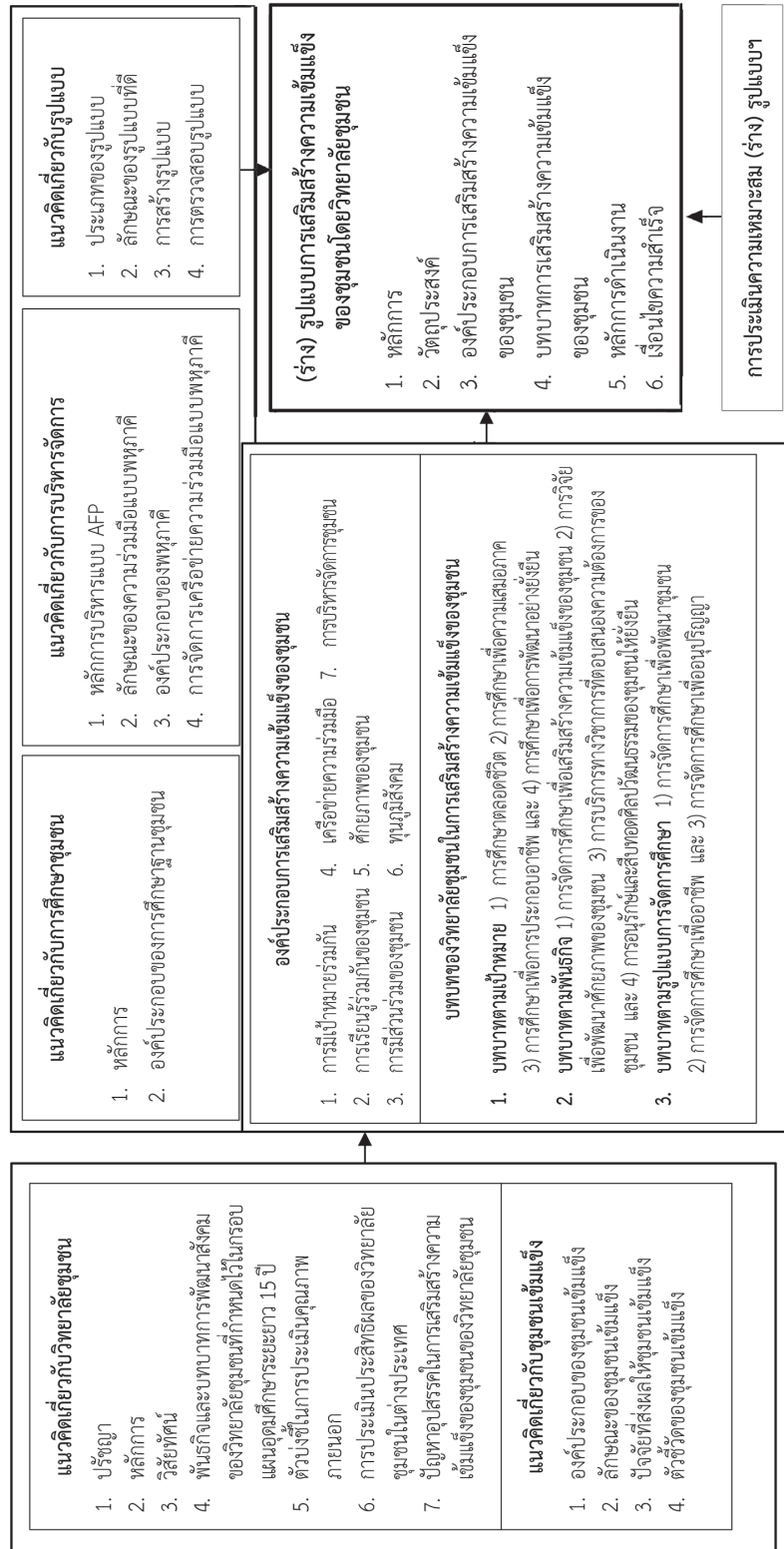
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนาองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรม หน่วยงานอื่นของรัฐ 5) มาตรฐาน และคุณภาพทางวิชาการอันเป็นที่ยอมรับ 6) ระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษา 7) บริหารจัดการโดยมุ่งเน้นหลักธรรมาภิบาล 8) มีส่วนร่วมของประชาชน หรือชุมชนในการบริหารจัดการ และ 9) ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้อง (Institute for Community Colleges, 2015)

จากสาระและแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะทำการวิจัยและนำเสนอรูปแบบ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ซึ่งผลที่ได้จะเป็นการยกระดับมาตรฐานคุณภาพ การบริหารจัดการของวิทยาลัยชุมชน อีกทั้งยังสามารถนำรูปแบบไปกำหนดนโยบายส่งเสริมความร่วมมือ ในการจัดการศึกษาของชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคและบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และองค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ประเภทข้อมูลเอกสาร ประกอบไปด้วย เอกสารวิชาการ เอกสารงานวิจัย และเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 39 รายการ และ 2) ประเภทข้อมูลจากบุคคล ประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิของวิทยาลัยชุมชน ผู้บริหารของวิทยาลัยชุมชนที่ปฏิบัติงานในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค จำนวน 30 คน และผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholders) กับวิทยาลัยชุมชน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชน คณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน คณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน และอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยชุมชน จำนวน 297 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิของวิทยาลัยชุมชน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 4 คน ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้ก่อตั้งวิทยาลัยชุมชนเมื่อปี พ.ศ.2544 ซึ่งมีความรู้ และมีประสบการณ์การบริหารระดับนโยบายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมาอย่างน้อย 2 ปี

1.2.2 ผู้บริหารของวิทยาลัยชุมชน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 47 คน ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารที่มีความรู้และประสบการณ์บริหารวิทยาลัยชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมาอย่างน้อย 2 ปี ได้แก่ 1) ผู้บริหารระดับนโยบาย จำนวน 25 คน ประกอบไปด้วย ประธานคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน และประธานสภาวิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน ตาก พิจิตร อุทัยธานี สระแก้ว ตราด สมุทรสาคร บุรีรัมย์ หนองบัวลำภู มุกดาหาร ยโสธร ระนอง พังงา สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และ 2) ผู้บริหารระดับปฏิบัติการ จำนวน 22 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน หรือรองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน หรือหัวหน้าโครงการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนของวิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่ง

1.2.3 ผู้เกี่ยวข้องกบวิทยาลัยชุมชน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 233 คน ได้แก่ 1) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชน กลุ่มคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน และกลุ่มคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มพหุภาคีความร่วมมือที่มาจากชุมชน ผู้แทนจากองค์กรภาครัฐ ผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) และผู้แทนจากองค์กรธุรกิจ ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมาอย่างน้อย 2 ปี และ 2) กลุ่มอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่ง ต้องมีคุณสมบัติเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ทำงานด้านการสอนในวิทยาลัยชุมชนมาอย่างน้อย 5 ปี

1.2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารงานของหน่วยงานพหุภาคีความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ชุมชน องค์กรภาครัฐ สถาบันอุดมศึกษา องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) และองค์กรธุรกิจ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 14 คน ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อทำหน้าที่ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกข้อมูล และแบบประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ มีการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามสำหรับใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และนำมาสร้างแบบบันทึกข้อมูลตามแนวทางการวิเคราะห์สาระของ Krippendorff (1980) และ Achava-Amrung (1996) สำหรับใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และองค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และนำมาสร้างแบบประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ สำหรับใช้ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกข้อมูล และแบบประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขในขั้นต้น เมื่อปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ในส่วนของแบบสอบถามได้นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

2.2 นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามมาปรับปรุงให้เรียบร้อยก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจแบบสอบถามและวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิของวิทยาลัยชุมชน และผู้บริหารของวิทยาลัยชุมชน จำนวน 51 คน เป็นระยะเวลา 5 เดือน ระหว่างเดือนมีนาคม – กรกฎาคม พ.ศ. 2557 และแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยชุมชน จำนวน 233 ชุด เป็นระยะเวลา 2 เดือน ระหว่างตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 171 ชุด คิดเป็นร้อยละ 73.38 ใช้สำหรับการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3.2 แบบบันทึกข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระหว่างปี พ.ศ.2540 – 2559 จำนวน 39 รายการ ใช้สำหรับการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และองค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3 แบบประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ และการจัดประชุมโดยอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาร่วมประชุม จำนวน 14 คน เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 เวลา 10.00-12.00 น. ณ ห้องประชุม 818 ชั้น 8 อาคารพระมิ่งขวัญการศึกษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้สำหรับประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูล และแบบประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เน้นเนื้อหาที่อิงจากกรอบแนวคิดการวิจัยและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุป คือ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Analysis) ใช้การตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุปและความสอดคล้อง ส่วนแบบสอบถามใช้เทคนิควิธีทางสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ หาค่าความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จากการศึกษาเอกสาร โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจและเพื่อนำไปกำหนดเป็นบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจากแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้ สภาพปัจจุบันทั่วไปของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชน กลุ่มคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชน และกลุ่มคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 50 – 59 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท โดยเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานในระดับพื้นที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สำหรับกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 – 49 ปี มีประสบการณ์ทำงานในวิทยาลัยชุมชนระหว่าง 8 – 10 ปี มีประสบการณ์ทำงานในโครงการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและสืบสานวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.60) ทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า กลุ่มคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชนมีการปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาสามารถ

ชี้แจงข้อสงสัยและตรวจสอบได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) กลุ่มอาจารย์ผู้สอนการให้บริการประชาชนผู้รับบริการด้วยความเป็นธรรมและถูกต้องตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.59) และมีการปฏิบัติต่อประชาชนผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมโดยไม่แบ่งแยกและเลือกปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.61) กลุ่มคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนมีการตัดสินใจและยอมรับตามฉันทามติของที่ประชุมคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.50) และกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้เรียนของวิทยาลัยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.50)

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สรุปได้ดังนี้

1) การบริหารจัดการ ได้แก่ ผลของนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่กำหนดให้วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งสามารถบริหารจัดการได้อย่างเบ็ดเสร็จ ส่งผลให้เกิดความไม่โปร่งใส เกิดระบบอุปถัมภ์ ความเหลื่อมล้ำในการกำกับดูแล การพัฒนา การสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจแก่บุคลากร และขาดกระบวนการที่ชัดเจนในการวิเคราะห์ลักษณะและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และการวิเคราะห์ความต้องการแรงงานและการจ้างงานในชุมชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ส่งผลให้การเข้าถึงและการตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและผู้จ้างงานทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ 2) บุคลากร ได้แก่ บุคลากรเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับสูงแต่ขาดความรู้และทักษะที่เพียงพอต่อการทำโครงการวิจัยและบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชน รวมทั้งขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในด้านการวิจัยและด้านการบริหารโครงการ จึงทำให้วิทยาลัยชุมชนไม่สามารถขยายผลการดำเนินงานในวงกว้าง และดำเนินงานได้อย่างจำกัด และ 3) เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ ขาดเครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคมและภาคเอกชนในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถระดมความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ นี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ผลการวิเคราะห์บทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สรุปได้ดังนี้

3.1 บทบาทตามเป้าหมาย ได้แก่ 1) การศึกษาตลอดชีวิตมุ่งเน้นพัฒนาความรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นการฝึกฝนมนุษย์อย่างต่อเนื่องและไม่มีที่สิ้นสุด 2) การศึกษาเพื่อความเสมอภาคมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพเพื่อคนนอกวัยเรียนหรือวัยทำงานและผู้สูงอายุให้มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพมุ่งเน้นพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สามารถประกอบอาชีพที่มีอยู่หรือกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ และ 4) การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นพัฒนาอย่างสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ให้มีความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานทรัพยากรของชุมชนและความสามารถของวิทยาลัยชุมชน

3.2 บทบาทตามพันธกิจ ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จัดการศึกษาเพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีรายได้และอาชีพที่มั่นคง มีสันติสุข ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีพลังแห่งการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง 2) การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพ

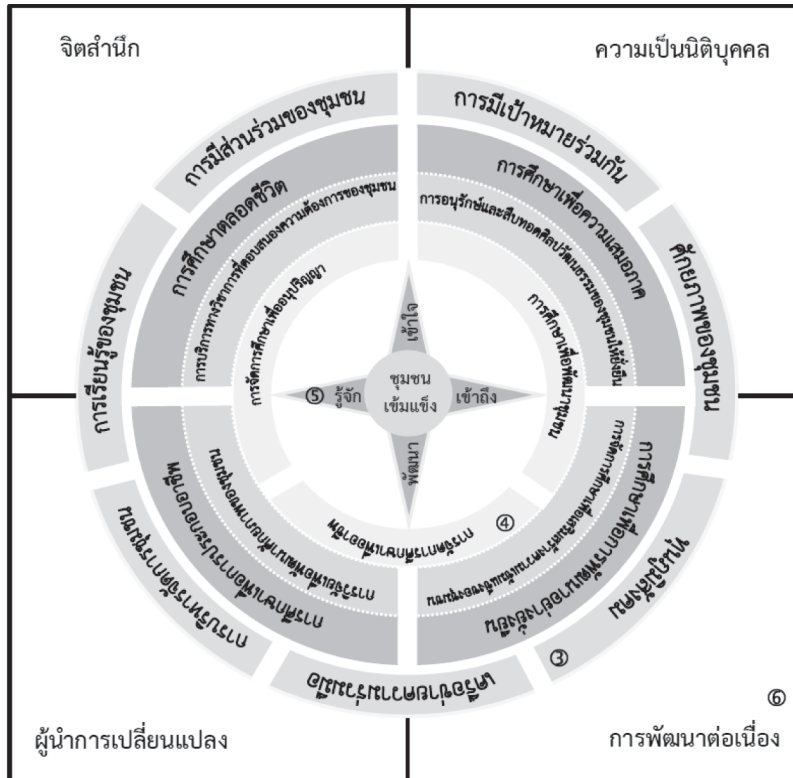
ของชุมชน วิจัยทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน วิจัยสถาบันเพื่อพัฒนาการบริหารดำเนินงาน วิทยาลัยชุมชน และวิจัยชุมชนเพื่อพัฒนาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 3) การบริการทางวิชาการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน บริการทางวิชาการในรูปของหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และงานบริการทางวิชาการอื่นๆ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพพื้นฐานนักศึกษา และ 4) การอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้ยั่งยืน อนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน เผยแพร่ ศาสนา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่ชุมชนไปตลอดกาล โดยการบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและกิจกรรมนักศึกษา

3.3 บทบาทตามรูปแบบการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนเน้นการพัฒนาต่อยอดจากประสบการณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ยกย่องคุณภาพชีวิต ตอบสนองความต้องการระดับชุมชน มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น และไม่ทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น ตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม การสร้างผู้ประกอบการ การเสริมสร้างรายได้ ความสงบและสันติสุขในชุมชน 2) การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพเน้นการพัฒนาคนให้มีการประกอบอาชีพ โดยให้เกิดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สามารถประกอบอาชีพที่มีอยู่หรืออาชีพในอนาคต และ 3) การจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมเน้นการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ มาตรฐาน และกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอนุปริญญา สร้างอัตลักษณ์ของผู้สำเร็จการศึกษา จัดระบบการเทียบโอนผลการศึกษาจากระบบการศึกษาและฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชนให้เป็นระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และองค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และองค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย แนวคิดในประเทศไทยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง สรุปได้ดังนี้ 1) การมีเป้าหมายร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน 3) เครือข่ายความร่วมมือ 4) การเรียนรู้ของชุมชน 5) ทุนภูมิสังคม 6) สมรรถนะชุมชน และ 7) การบริหารจัดการชุมชน แนวคิดในต่างประเทศได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็งของประเทศสหรัฐอเมริกา (Bartle, 2012) ประเทศออสเตรเลีย (Department of Planning and Community Development, 2011; Scottish Community Development Centre, 2012) และประเทศญี่ปุ่น (Ngarmtrakulchol, 2016) สรุปได้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การเรียนรู้ของชุมชน 3) เครือข่ายความร่วมมือ 4) ทุนภูมิสังคม และ 5) การบริหารจัดการชุมชน และผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้นำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และองค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในประเทศและต่างประเทมาสังเคราะห์ สรุปได้ดังนี้ 1) การมีเป้าหมายร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน 3) เครือข่ายความร่วมมือ 4) การเรียนรู้ของชุมชน 5) ทุนภูมิสังคม 6) สมรรถนะของชุมชน และ 7) การบริหารจัดการชุมชน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
โดยวิทยาลัยชุมชน โดยผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคและบทบาท
 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผลการสอบถามผู้เกี่ยวข้อง
 และผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และองค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทั้ง
 ในประเทศและต่างประเทศจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเข้มแข็ง มาใช้ในการยก (ร่าง)
 รูปแบบฯ และจัดการประชุมโดยอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ
 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน สรุปได้ดังนี้ 1) องค์ประกอบการเสริมสร้าง
 ความเข้มแข็งของชุมชน ให้ปรับปรุง ดังนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนกำหนดสัดส่วนคณะกรรมการทั้งสองระดับ
 ให้เหมาะสม ทนภูมิสังคมนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาทำการค้า และจัดหลักสูตรที่เหมาะสมกับ
 ชุมชน สมรรถนะชุมชนเป็นศักยภาพของชุมชน และพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะให้สอดคล้องกับ
 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ และการบริหารจัดการชุมชนเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการหลักสูตรของวิทยาลัย
 ชุมชน 2) ขั้นตอนการดำเนินการ เป็นหลักการดำเนินการ และเข้าใจ – เข้าถึง – พัฒนา เป็น รู้จัก –
 เข้าใจ – เข้าถึง – พัฒนา โดยผู้ปฏิบัติต้องรู้จักอะไรบ้างในชุมชน เข้าใจชุมชน เข้าใจวิทยาลัยชุมชนอย่าง
 ลึกซึ้ง เข้าถึงชุมชน เข้าถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และต้องสร้างความเชื่อมั่นต่อ
 ตัววิทยาลัยชุมชนแล้วพัฒนาการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาอาชีพ ยึดปัญหาของชุมชนเป็นตัวตั้ง และจัด
 กระบวนการเรียนรู้และสร้างผู้นำทางความคิดเป็นหลัก โดยนำหลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
 “เข้าใจ-เข้าถึง-พัฒนา” มาประยุกต์ใช้ และ 3) เงื่อนไขความสำเร็จ ปรับปรุงจิตสำนึก โดยสร้างความเชื่อมั่น
 และศรัทธาของประชาชนที่มีต่อวิทยาลัยชุมชน และความเป็นนิติบุคคล พระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัย
 ชุมชน พ.ศ. 2558 กำหนดให้สถาบันวิทยาลัยชุมชนเป็นนิติบุคคลแห่งเดียว ให้เน้นการกระจายอำนาจให้กับ
 วิทยาลัยชุมชนที่เป็นหน่วยปฏิบัติให้มากที่สุด

ตอนที่ 4 ผลการนำรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัย
 นำผลการประเมินความเหมาะสม (ร่าง) รูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงเพื่อให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์
 ดังแสดงผลในภาพที่ 2 และมีคำอธิบาย ดังนี้

- ② วัตถุประสงค์: เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการ โดยเน้นกลไกการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนเชื่อมโยงให้ทุกภาคส่วน เข้ามาร่วมเสริมสร้างผู้นำชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชน ตามศักยภาพของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน
- ① หลักการ: การจัดการศึกษาตามบริบทของชุมชน โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้เรียนรู้และกลับมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน รวมทั้งการใช้โจทย์ของชุมชนมาพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะตลอดชีวิตของชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ภาพที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน

1. **หลักการ:** การจัดการศึกษาตามบริบทของชุมชน โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ และกลับมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน รวมทั้งการใช้โจทย์ของชุมชนมาพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะตลอดชีวิตของชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

2. **วัตถุประสงค์:** เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการ โดยเน้นกลไกการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนเชื่อมโยงให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมเสริมสร้างผู้นำชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชน ตามศักยภาพของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

3. องค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: 1) การมีเป้าหมายร่วมกัน นำมากำหนดให้ชุมชนมีความกินดี อยู่เย็น เป็นสุข 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน นำมากำหนดสัดส่วนของคณะกรรมการเหมาะสมทั้งในระดับชาติ และระดับพื้นที่ 3) เครือข่ายความร่วมมือ นำมาสร้างพลังในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน 4) การเรียนรู้ของชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวบรวมองค์ความรู้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงแหล่งความรู้และนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน 5) ทุนภูมิสังคม นำมาพัฒนากลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน โดยให้คิดระดับโลกและทำระดับชุมชน มีอิสระ พึ่งพาตนเอง คิดอย่างสร้างสรรค์ และจัดกิจกรรมจากต้องการของชุมชน 6) ศักยภาพของชุมชน นำมาพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยใช้กระบวนการดาคัม (DACUM) และพัฒนาโมดูลการเรียนรู้จากหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ 7) การบริหารจัดการชุมชน นำมาสร้างผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาชุมชนสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน

4. บทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ 1) บทบาทตามเป้าหมาย ได้แก่ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาเพื่อความเสมอภาค การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) บทบาทตามพันธกิจ ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน การบริการทางวิชาการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้ยั่งยืน และ 3) บทบาทตามรูปแบบ ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ และการจัดการศึกษาเพื่ออนุปริญา

5. หลักการดำเนินงาน: 1) รู้จัก องค์กร ตนเอง ภูมิสังคม บุคคล และทรัพยากรในชุมชน 2) เข้าใจ องค์กร ตนเอง ภูมิสังคม บุคคล และทรัพยากรในชุมชน 3) เข้าถึง สร้างศรัทธา และความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อวิทยาลัยชุมชน และเข้าถึงปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อแนวทางในการแก้ไข ปัญหาของชุมชน และ 4) พัฒนา จากโครงการหรือกิจกรรมโดยเน้นพัฒนาเชิงโครงการและเชิงพื้นที่ เพื่อใช้ในแก้ไขปัญหาของชุมชนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม และยึดเอาคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

6. เงื่อนไขความสำเร็จ: 1) จิตสำนึก ประชาชนและบุคลากรของวิทยาลัยชุมชนต้องมีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน 2) ความเป็นนิติบุคคล มีการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ การตัดสินใจไปยังวิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่ง 3) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีคุณลักษณะที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับวิทยาลัยชุมชน และ 4) การพัฒนาต่อเนื่อง ต้องมีการพัฒนาชุมชนไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้กับชุมชนที่มีต่อวิทยาลัยชุมชน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันผู้เกี่ยวข้องได้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้เรียนของวิทยาลัยชุมชนซึ่งเป็นการเรียนรู้จริงจากการปฏิบัติ เช่น จากการทำไร่นาสวนผสมจริง เป็นการเรียนการสอนที่ต้องใช้ทั้งเวลาและสถานที่จริง จึงทำให้ปราชญ์และผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำกับ ติดตามการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ และปัญหาอุปสรรคตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ ประการแรก คือ การบริหารจัดการเป็นผลมาจากนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่กำหนดให้วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งสามารถบริหารจัดการได้อย่างเบ็ดเสร็จโดยองค์คณะบุคคล ซึ่งเป็นคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน ทำให้เกิดความไม่โปร่งเป็นธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pornsima (2010) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการกระจายอำนาจอยู่ที่ผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริหารของตน ยังคงบริหารแบบอำนาจนิยม กรรมการและอนุกรรมการต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามกฎหมายยังคงหลงใหลกับการใช้อำนาจ และมีปัญหาอุปสรรคประการที่สอง คือ บุคลากรมีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับสูงแต่ขาดความรู้และทักษะที่เพียงพอต่อการทำโครงการวิจัยและบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชน รวมทั้งขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในด้านการวิจัยและด้านการบริหารโครงการ จึงทำให้วิทยาลัยชุมชนไม่สามารถขยายผลการดำเนินงานในวงกว้าง และดำเนินงานได้อย่างจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Treerat et al. (2008) ที่พบว่า บุคลากรโดยเฉพาะอาจารย์ของวิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรและศิลปศาสตร ทำให้ขาดศักยภาพเชิงเทคนิค และขาดทักษะและประสบการณ์ในการวิจัย สาเหตุส่วนหนึ่งที่อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะและประสบการณ์ในการวิจัยเป็นเพราะมีหน้าที่ความรับผิดชอบงานซึ่งกำหนดไว้ในแนวทางการบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนที่ว่า สอนในรายวิชาที่สอนได้ เป็นผู้จัดการหลักสูตร ปฏิบัติงานในสำนักงานมากกว่าหนึ่งกลุ่ม ดูแลความเรียบร้อยของวิทยาลัยชุมชนในการกิจทั่วไป ซึ่งเป็นภาระงานที่มากจนส่งผลให้ไม่มีเวลาสำหรับการพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Palanan, Skulkhu & Suthummaraksa (2012) ที่พบว่า บุคลากรของวิทยาลัยชุมชนมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานระดับปานกลาง ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ซึ่งเป็นผลจากการใช้ระบบประเมินผลงานเพื่อความก้าวหน้าต่างระบบ โดยอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยชุมชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา แต่ต้องใช้หลักเกณฑ์การเลื่อนวิทยฐานะของ กคศ. ในการประเมินผลงานเพื่อความก้าวหน้าซึ่งไม่สอดคล้องกับบทบาทตามรูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคประการสุดท้าย คือ ขาดเครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคมและภาคเอกชนในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถระดมความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ นี้ได้อย่าง

เป็นรูปธรรม เกิดจากมีความไม่ต่อเนื่องในการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ จึงทำให้ในการทำกิจกรรมไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

2. รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน สามารถอภิปรายละเอียดเพิ่มเติมได้ดังนี้

2.1 หลักการ เป็นการจัดการศึกษาตามบริบทของชุมชน โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้เรียนรู้และกลับมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน รวมทั้งการใช้โจทย์ของชุมชนมาพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะตลอดชีวิตของชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับปรัชญาของวิทยาลัยชุมชนที่ว่า “สอนคนชุมชน โดยคนชุมชนใช้โจทย์ชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน” เพื่อให้คนในชุมชนได้รับการศึกษา และนำผลจากการศึกษากลับมาพัฒนาชุมชนของตนเอง และพัฒนาชุมชน รวมทั้งไม่ย้ายถิ่นไปอยู่ทีอื่น โดยอาศัยหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาฐานชุมชน เช่น การกระจายอำนาจให้ประชาชนและชุมชน การมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน การยึดพื้นที่และยึดชีวิต และการจัดการศึกษาที่บูรณาการทั้ง 3 ระบบ (Thongkao, 2014) โดยเชื่อว่าการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนจะช่วยลดปัญหาและข้อจำกัดของการศึกษากระแสหลักลงไป เนื่องจากเป็นอุดมศึกษาทางเลือกที่ต่างไปจากการจัดการศึกษากระแสหลักในปัจจุบันที่มีข้อจำกัดในหลายประการ

2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการ โดยเน้นกลไกการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนเชื่อมโยงให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมเสริมสร้างผู้นำชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชนตามศักยภาพของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ดังนั้นกลไกการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนที่เชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางของ Sthapitanon & Thirapan (2003) คือ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 2) การร่วมเป็นเครือข่ายจะต้องมีจิตสำนึกร่วมกันโดยเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 3) การเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ภายใต้ศูนย์ประสานงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเชื่อมโยง 4) การสร้างความรู้สึกร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เข้าร่วมเครือข่ายต้องมีความรู้สึกร่วมกับกระบวนการทำงานของเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังในการผลักดันสู่เป้าหมาย 5) การพัฒนาระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อทุกฝ่ายที่เข้ามาร่วมเป็นเครือข่าย และ 6) การจัดระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับรู้ถึงกิจกรรมความเคลื่อนไหวของเครือข่าย

2.3 องค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กล่าวได้ว่า ชุมชนที่ความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้นต้องมีการบริหารจัดการชุมชนที่ดี โดยผลจากการศึกษาองค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า การบริหารจัดการชุมชนที่ดีจะผลักดันให้เกิดการมีเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ การเรียนรู้ของชุมชน ทุนภูมิสังคม และศักยภาพของชุมชน โดยระบบการบริหารจัดการชุมชนที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลจะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sangthong (2008)

ซึ่งพบว่า 1) หลักคุณธรรม โดยการปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและนักศึกษาในวิทยาลัยชุมชนให้มีจิตสำนึก ค่านิยม ความรับผิดชอบ มีวินัย ความโปร่งใสในวิทยาลัยชุมชน การให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์ การช่วยเหลือผู้อื่น การเป็นผู้มีจิตสาธารณะ เป็นต้น 2) หลักการมีส่วนร่วม โดยประชาชนมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของ ทุกขั้นตอน และในการบริหารจัดการตามปรัชญา หลักการ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด สามารถสร้างความรู้สึกรักมีคุณค่า และเห็นศักยภาพของตนเอง ตลอดจนสร้างความรู้สึกรัก เป็นเจ้าของร่วมกัน และ 3) หลักความโปร่งใส มีกลยุทธ์ในการบริหารที่สามารถตรวจสอบการทำงานโดย บุคคลภายในและบุคคลภายนอก มีการใช้จ่ายงบประมาณที่เน้นประโยชน์สูงสุด ประหยัดสุด คุ่มค่า และ โปร่งใส ตลอดจนมีการตรวจสอบภายในหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพสูง

2.4 บทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กล่าวได้ว่า เป็นบทบาทและเป้าหมาย ที่มุ่งสู่การพึ่งตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน โดยผลจากการศึกษาบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน พบว่า ตอบสนอง 4 พันธกิจ คือ การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน การบริการทางวิชาการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้ยั่งยืน สอดคล้องกับพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษา ที่กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ทันสมัย ยึดหยุ่นสอดคล้องกับ ความต้องการที่หลากหลายของสังคม โดยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้ และการสร้างงานด้วยตนเองตามสภาพจริง ใช้การวิจัยเป็นฐาน มีการประเมินและใช้ผลการประเมิน เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมีการบริหารจัดการหลักสูตรและกิจการนิสิตนักศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร และการเรียนการสอน มีการวิจัยเพื่อสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์แพร่ความรู้ และทรัพยากรทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมตามศักยภาพ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ มีการให้บริการวิชาการ ที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคม มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบัน อุดมศึกษากับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืน ของสังคมและประเทศชาติ และมีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน เผยแพร่วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีการปรับใช้ศิลปะและวัฒนธรรมต่างประเทศอย่าง เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (Commission on Higher Education, 2014) ดังนั้นบทบาทสำคัญของวิทยาลัยชุมชนที่ต้องเน้นงานตามพันธกิจข้างต้นจึงมี 4 ประการ คือ การสอนวิชาการ และวิชาชีพเพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคม การวิจัยค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ การบริการ ทางวิชาการแก่สังคม และถ่ายทอดวัฒนธรรมและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี (Srisa-arn, 1975) ซึ่งเป็น บทบาทตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป แต่เนื่องจากวิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษา ของรัฐที่บริหารจัดการโดยชุมชนจึงต้องเป็นสถาบันที่สร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ชุมชน และส่งเสริม ให้เกิดความร่วมมือกันในการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยจัดการศึกษาที่ตอบสนอง ความต้องการของระดับชุมชนและท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลายยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการทั้งมิติ

เศรษฐกิจและสังคม มิติการสร้างผู้ประกอบการ การสร้างเสริมรายได้ ความสงบและสันติสุขในชุมชน เป็นสำคัญ

2.5 หลักการดำเนินงานของรูปแบบฯ ประกอบด้วย “รู้จัก – เข้าใจ – เข้าถึง – พัฒนา” สอดคล้องกับแนวทางทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงยึดหลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ในการทรงงานและแก้ปัญหาในพื้นที่ต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย ในการแก้ไขปัญหาใดๆ ก็ตามจะต้องเริ่มจากการเข้าใจถึงสิ่งที่จะทำหรือปัญหานั้นเสียก่อน และต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อย่าเข้าข้างตัวเอง จากนั้นต้องเข้าถึง ซึ่งไม่เฉพาะการเข้าถึงสภาพปัญหานั้นๆ แล้ว จะต้องเข้าถึงสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี ภูมิสังคม และสร้างความเชื่อ ความศรัทธาเพื่อให้เข้าถึงสภาพปัญหานั้นอย่างลึกซึ้ง จากนั้นจึงจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน และที่สำคัญต้องยึดคน เป็นเป้าหมาย โดยให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชาติที่ต้องได้รับการบ่มเพาะและเสริมสร้างศักยภาพ ในทุกมิติ เน้นให้รู้จักพึ่งตนเองได้ก่อนแล้วจึงต่อยอด และการดำเนินการใดๆ ต้องทำให้เกิดความมั่นคงอยู่ บนพื้นฐานความพอประมาณ เมื่อมีความพร้อมจึงขับเคลื่อนในระดับที่สูงขึ้น อย่าทำอะไรที่ก้าวกระโดด (Maikad, 2011) ดังนั้นหลักการดำเนินงานของรูปแบบฯ จึงอยู่ที่การรู้จักว่าปัญหาของชุมชนคืออะไร และเข้าใจว่าปัญหานั้นมีที่มาจากอะไรโดยอาจจะมีความเข้าใจ แต่ยังขาดการเข้าถึง จึงทำให้ปัญหาดังกล่าว ยังคงเป็นปัญหาอยู่ ไม่สามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้ หากมีความเข้าใจและเข้าถึงปัญหามากและลึกซึ้ง ก็จะสามารถแก้ปัญหาของชุมชนและลงมือพัฒนาชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนได้

2.6 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบฯ ประการแรก คือ จิตสำนึก โดยเฉพาะจิตสำนึก ความเป็นเจ้าของร่วมกันของประชาชนและบุคลากรในระบบวิทยาลัยชุมชน ที่จะส่งผลต่อพฤติกรรม และการปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ Ngarmtrakulchol (2016) ที่กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนของญี่ปุ่นมีความเข้มแข็งนั้นเกิดจากการที่บุคคลมีจิตสำนึกที่มุ่งมั่น และมีจิตสำนึก ของความเป็นชนชาติญี่ปุ่นที่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม จึงทำให้ประเทศพ้นวิกฤตไปทุกครั้งที่เกิดปัญหา ประการที่สองคือ ความเป็นนิติบุคคล ได้มีการกำหนด ความเป็นนิติบุคคลไว้ในพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.2558 มาตรา 5 ให้จัดตั้งสถาบันวิทยาลัย ขึ้นเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (Institute for Community Colleges, 2015) ดังนั้นวิทยาลัยชุมชน 20 แห่ง จึงยังขาด ความคล่องตัว ขาดความอิสระในการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากการตัดสินใจทุกอย่างอยู่ที่สถาบัน วิทยาลัยชุมชน ประการที่สาม คือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pornsima (2010) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารระดับสูง ผู้นำประเทศ ผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นผู้นำ ในการนำความเปลี่ยนแปลงที่ดีมาสู่ประเทศและองค์กร และกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชา กล้าเปลี่ยนแปลง และนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่องค์กรได้ และประการสุดท้าย คือ การพัฒนาต่อเนื่อง เพราะในการดำเนินงานทุกกิจกรรมที่วิทยาลัยชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนต้องอาศัยการกระทำที่มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขอย่าง

สม่ำเสมอในที่สุดก็จะกลายเป็นความยั่งยืน ปัญหาสำคัญของการดำเนินงานต่างๆ มักขาดความต่อเนื่อง เมื่อขาดความต่อเนื่องจึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาอะไรที่เห็นได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสรรหา หรือวิธีการได้มาของผู้บริหารที่มีศักยภาพ และมีความพร้อมและศักยภาพเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้ตามหลักการ ปรัชญาการจัดการศึกษาของ วิทยาลัยชุมชน และจัดทำวิธีการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โดยมีทำข้อตกลง ในการทำทนายผลลัพธ์ทางการบริหารเชิงประจักษ์ตามพันธกิจของวิทยาลัยชุมชน
2. ควรจัดทำ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.2558 เพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปสู่วิทยาลัยชุมชนและเกิดความคล่องตัว มากขึ้น
3. ควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท พันธกิจ และทิศทางการพัฒนาวิทยาลัยชุมชน กับบุคลากรของวิทยาลัยชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการดำเนินโครงการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่มีต่อชุมชน และการทำงานระหว่างพหุภาคีความร่วมมือของวิทยาลัยชุมชน
5. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งอื่นๆ เพื่อสร้างความร่วมมือทางวิชาการ ในการพัฒนาหลักสูตร และพัฒนาบุคลากรร่วมกัน รวมถึงการส่งต่อผู้เรียนจากระบบวิทยาลัยชุมชนเข้าสู่ สถาบันอุดมศึกษา

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กล้า ทองขาว. (2556). การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community-based Education Management = CBEM). สืบค้น 16 มิถุนายน 2558. จาก <http://www.dpu.ac.th/ces/download.php?filename=1377584927.docx>.
- ฐาณู ปาละนันท์ และคณะ. 2555. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดวิทยาลัยชุมชน. วารสารวิจัย มสส สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(2), 13 – 28.

- ถาวร งามตระกูลชล. (2559). *การปกครองท้องถิ่น : บทเรียนชุมชนเข้มแข็งประเทศญี่ปุ่น (Local Government: Lesson of Community Strength of Japan)*. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม ระหว่างวันที่ 31 มีนาคม-1 เมษายน 2559.
- นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ. (2551). *โครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และรูปแบบการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์. (2546). *สื่อสารกับสังคมเครือข่าย*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ปราโมทย์ ไม่กล้าด. (2554). 'ในหลวง' ทรงแนะยึดหลักเข้าใจ-เข้าถึง-พัฒนา. สืบค้น 14 มิถุนายน 2558. จาก <http://www.thairath.co.th/content/196644>.
- ดิเรก พรสีมาและคณะ. (2553). *รายงานการวิจัยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พรชูลี อาขวอำรุง. (2539). *การพัฒนาและการทำงานกับรายการในฐานะเทคนิคการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีอำน. (2518). *หลักการอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (2558). *พระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558*. สืบค้น 4 มิถุนายน 2558. จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/law30-100458-1.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2557. *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. (2557)*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. สืบค้น 17 มีนาคม 2555. จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395> [2555, มีนาคม 17].
- สุนันทา แสงทอง. (2551). การศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในวิทยาลัยชุมชน. *ต้นกล้าชุมชน*. 4(30), 6-8
- Bartle, P. (2012). *Sixteen Elements of Community Strength*. Retrieved September 1, 2013, from <http://cec.vcn.bc.ca/cmp/modules/mea-16.htm>.
- Department of Planning and Community Development. (2011). *Indicators of Community Strength in Victoria: Framework and Evidence*. Retrieved May 6, 2012, from <http://www.dpcd.vic.gov.au>.

Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*. London: Sage.

Scottish Community Development Centre. (2012). Building Stronger Communities. Retrieved July 25, 2015, from <https://www.wyndham.vic.gov.au/generic>.

Translated Thai References

Achava-Amrung, P. (1996). *Development and Working with Status of Techniques in Learning and Teaching to Promote Critical Thinking*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Bartle, P. (2012). *Sixteen Elements of Community Strength*. Retrieved September 1, 2013, from <http://cec.vcn.bc.ca/cmp/modules/mea-16.htm>.

Commission on Higher Education. (2014). *Guidelines for Quality Assurance in Higher Education Academic Year 2014*. Retrieved July 14, 2015, from http://www.mua.go.th/users/bhes/QAMUA58/qa%20manual58/QA_MANUAL30032558.pdf. (in Thai)

Department of Planning and Community Development. (2011). *Indicators of Community Strength in Victoria: Framework and Evidence*. Retrieved May 6, 2012, from <http://www.dpcd.vic.gov.au>.

Institute for Community Colleges. (2015). *Institute for Colleges Act B.E. 2558*. Retrieved June 14, 2015. http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/law30-100458-1.pdf. (in Thai)

Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*. London: Sage.

Maikad, P. (2011). *King Rama IX His Suggested of Principle for Understanding Accessibility and Development*. Retrieved June 14, 2015, from <http://www.thairath.co.th/content/196644>. (in Thai)

Ministry of Education. (2003). *National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendment [Second National Education Act B.E. 2545 (2002)]*. Bangkok: Printing Press, Express Transportation Organization. (in Thai)

- National Economic and Social Development Board. (2011). *Eleventh National Economic Development Plan (2012-2016)*. Retrieved July 25, 2015, from <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>. (in Thai)
- Ngarmtrakulchol, T. (2016). *Local Government: Lesson of Community Strength of Japan*. The 8th NPRU National Academic Conference, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom, Thailand, March 31, 2016: 1-25. (in Thai)
- Palanan, J., Skulkhu, J. & Suthummaraksa, S. (2012). Job Motivation of Community College Personnel. *SDU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 8(2), 13 – 28. (in Thai)
- Pornsima, D. (2010). *Research Report on Decentralization of Educational Administration and of Management Schools and Education Service Area*. Bangkok: Office of the Education Council, Ministry of Education. (in Thai)
- Scottish Community Development Centre. (2012). *Building Stronger Communities*. Retrieved July 25, 2015, from <https://www.wyndham.vic.gov.au/generic>.
- Sangthong, S. (2008). A Study of the Principles of Good Governance in the Community College. *Tonkra Chumchon*, 4(30), 6-8. (in Thai)
- Sthapitanon, P. & Thirapan, C. (2003). *Communication and Network Society*. Bangkok: Local Development Community Institute. (in Thai)
- Srisa-arn, V. (1975). *Principles of Higher Education*. Bangkok: Thai Watana Panich Press Co., Ltd. (in Thai)
- Thongkao, K. (2014). *Community-based Education Management*. Retrieved June 16, 2016, from <http://www.dpu.ac.th/ces/download.php?filename=1377584927.docx>. (in Thai)
- Treerat, N. et al. (2008). *The Project of Strategic Planning and Model of Establishing Community College*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

คณะผู้เขียน

นางสาวชिरาภรณ์ สุรณะสกุล

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

e-mail: vachiraporns@gmail.com

ดร.ศรเนตร อารีโสณพิเชฐ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

e-mail: sornnate@gmail.com

ดร.อัจฉรา ไชยูปถัมภ์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

e-mail: atchara_cu@yahoo.com